

Mircea Măran, *Românii din Voivodina*, Editura ICRV, Zrenianin, 2009, 297 p.

Producția monografică din Banatul românesc după 1989 este impresionantă, scria cândva regretatul istoric Valeriu Leu (*Memorie și istorie*, Timișoara, 2006, p. 301), referindu-se desigur la puzderia de monografii editate ale localităților, de unde și concluzia logică privind amploarea contemporană a monografismului bănățean. De fapt acest lucru nu mai trebuie să uimească, existând demult o tradiție a realizărilor monografice. Și din această perspectivă Banatul și-a dovedit unicitatea, referindu-mă la anul 1859 (!) când spre deosebire de alte provincii istorice românești, aici deja se lansa primul chestionar cu scopul bine precizat: de monografiere a unui areal extins: Voivodina sârbească, Banatul timișan și Granița militară (Carmen Albert, *Cercetarea monografică din Banat (1859-1948)*, Reșița, 2002, p. 29). Această tradiție se continuă iată, în forme actuale, chiar dacă cu mijloace mult mai modeste.

Cred că acestui fenomen trebuie să înscriem și volumul semnat de Mircea Măran, *Românii din Voivodina*, apărută sub egida Institutului de Cultură al Românilor din Voivodina. Acest tânăr institut, fondat anul trecut, și-a propus obiective extrem de ambițioase, într-un context economic destul de neprielnic, care vizează istoria, statutul și prezența minorității românești din Banatul Sîrbesc (*Anuar 2009*, Zrenianin, p. 8). O parte din aceste proiecte au început să se concretizeze deja, prin apariția unor cărți semnate de Valeriu Leu, Costa Roșu, Florin Ursulescu, Rodica Ursulescu Miličić, Ilie Baba, Olimpia Pancaricean, ca să enumerăm doar câțiva. Astfel apare firească contribuția lui Mircea Măran la materializarea scopului enunțat, al cercetării trecutului și prezentului românilor din această parte a Banatului, amintindu-ne că preocupările sale sunt mai vechi în ceea ce privește monografierea localităților (*Vladimirovaț-Pagini de istorie culturală*, Novi Sad, 1998, *Localități bănățene-Panciova*, Timișoara, 2003) a personalităților (*Petroviceni de altădată*, Novi Sad, 1996) și instituțiilor (*Biserica din Vladimirovaț*, Novi Sad-Caransebeș, 2000, *Școala din Vladimirovaț*, Vladimirovaț, 2003), acestea

fiind doar o parte din publicațiile acestui autor, pe care le regăsim în lista de lucrări din secțiunea *Date biografice*.

Românii din Voivodina nu excelează printr-o tehnică de lucru specială și nu are pretenții de exclusivitate. Este carte monografică, așa cum aflăm din Prefața semnată de cunoscutul istoric Ranko Končar, acest fapt fiind în esență unul destul de complicat. Răsfoind paginile acestei cărți, descoperim complexitatea demersului pe care îl presupune monografierea, indiferent că este vorba de localități, instituții sau personalități. Cu atât mai mult dacă este vorba de localități, intervin dificultăți inerente, specialistul fiind obligat să se inițieze și în istorie, demografie, etnologie, sociologie etc. în plus adăugându-se acestei perspective pluridisciplinare și cea interculturală, ceea ce inevitabil îngreunează și mai mult procesul în discuție. Poate tocmai de aceea, autorul a ales o cale care să faciliteze demersul său, aceea de a constitui volumul dintr-o colecție de micromonografii ale localităților locuite de români în prezent sau trecut, fiecare construită după tehnica „clasică” a monografiei - adică puțin din fiecare domeniu - ordonate alfabetic. Componenta datelor fiecărei localități este structurată pe câteva secțiuni inevitabile, dacă vorbim de monografie: date istorice, număr de locuitori, biserica, școala, viața culturală. Astfel, după acest tipar sunt „inventariate” 34 de localități. Un alt segment îl reprezintă „Orașele Banatului”, care constituie un segment distinct în cuprinsul cărții. Prezentate după aceeași structură, orașele Biserica Albă, Cuvin, Novi Sad, Panciova, Vârșeț, Zrenianin ne apar într-o ipostază concretă, de localități locuite și de români care s-au implicat puternic în evenimentele istorice ale Banatului, înțeles în unitatea sa culturală. Secțiunea care urmează, „Alte localități”, apare ca necesară, deoarece au fost incluse cercetării și locuri unde au existat români sau mai există, dar în număr foarte redus, grație unor condiții obiective sau subiective, pe care aici nu le mai discutăm. Am reținut situația din Nakovo, unde la recensământul din 2002 doar ... un locuitor s-a declarat român (sic!) sau la Samoș unde nu mai există niciunul.

Ceea ce sporește utilitatea acestui volum este și prezența (în cazul fiecărei localități) a secțiunii „Personalități distincte” unde datele biografice ale celor originari din locul respectiv, care s-au evidențiat în viața cultural-științifică sau, dacă nu, cel puțin s-au format ca intelectuali, pot fi deosebit de interesante. Indicele onomastic, lista localităților cu corespondentul în limba sârbă și lista bibliografică completează acest volum care mai are un

merit important: aduce la lumină informații din arhivele istorice sârbești, mai greu accesibile cercetătorului din România. Astfel se impune din capul locului un imperativ colegilor români din Serbia pentru relansarea cercetării istorice bănățene, publicarea colecțiilor de documente în ediții bilingve, fără de care demersul nostru, al celor din Banatul românesc, apare incomplet.

Fără să ofere un răspuns tuturor întrebărilor, volumul semnat de Mircea Măran jalonează principalele repere ale istoriei românilor din Voivodina, iar prin alăturarea monografiilor localităților, un important izvor de informație, extrem de util pentru cei ce studiază istoria și cultura Banatului. El nu reprezintă o exegeză sau o colecție de documente, ci pur și simplu un instrument de lucru pentru cercetătorul interesat, fiind expresia unei stringente necesități, de aceea poate constitui oricând un punct de plecare pentru monografii detaliate. Dacă cineva vrea să (re)constituie monografia unei localități locuite de români în arealul Banatului sârbesc, categoric nu va putea realiza acest lucru fără *Românii din Voivodina*.

Carmen Albert